

BS/21/2012

**POLACY O PAKCIE FISKALNYM
I POGŁĘBIANIU INTEGRACJI
W UNII EUROPEJSKIEJ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

STOSUNEK DO CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ	1
OCENA SYTUACJI W STREFIE EURO	3
OPINIE NA TEMAT TRAKTATU FISKALNEGO.....	6
OPINIE O POGŁĘBIANIU INTEGRACJI W UNII EUROPEJSKIEJ	10
PREFEROWANY MODEL INTEGRACJI.....	12
STOSUNEK DO WPROWADZENIA EURO W POLSCE	15

Kryzys na rynkach finansowych, zagrożenie bankructwem Grecji i innych krajów unijnych sprawiły, że sytuacja w Unii Europejskiej stała się w ostatnim czasie trudniejsza niż kiedykolwiek wcześniej. Nie chodzi przy tym wyłącznie o kwestie ekonomiczne (choć one są w tej chwili najważniejsze), ale o cały proces integracji. Dotychczas, mimo różnego rodzaju trudności, można było mówić o postępującym procesie pogłębiania współpracy w ramach Unii Europejskiej. Obecnie państwa i społeczeństwa europejskie stanęły przed dylematem, czy i za jaką cenę warto nadal wzmacniać integrację. Kryzys finansowy pokazał, że o ile strefa euro ma przetrwać w obecnym kształcie i rozwijać się w przyszłości, to pogłębianie współpracy jest już nie tyle kwestią dobrej woli, co koniecznością. Alternatywą jest całkowity lub – co bardziej prawdopodobne – częściowy rozpad eurolandu i powrót do narodowych walut. Zwolennicy ratowania strefy euro odwołują się do takich wartości jak europejska jedność i solidarność oraz przekonują, że jej rozpad grozi wieloletnią recesją. Przeciwnicy twierdzą, że projekt wspólnej waluty w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego od początku nie wróżył powodzenia, zaś przyjęcie rozwiązań zawartych w pakcie fiskalnym istotnie ograniczy suwerenność krajów strefy euro. Wyrażają także obawy przed zdominowaniem Unii przez największe państwa członkowskie.

Które z przytaczanych argumentów trafiają do przekonania Polakom? Jak oceniają sytuację w eurolandzie? Jaki jest ich stosunek do zaangażowania Polski w działania mające na celu ratowanie strefy euro, do rozwiązań zawartych w pakcie fiskalnym, czy są za dalszym pogłębianiem integracji europejskiej? I wreszcie, czy chcieliby zastąpienia złotówki wspólną europejską walutą¹?

STOSUNEK DO CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

Poparcie dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej niezmiennie od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Do zwolenników obecności naszego kraju we Wspólnocie zalicza się obecnie 81% dorosłych Polaków, a co ósmy (12%) jest jej przeciwnikiem.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (260) przeprowadzono w dniach 5 – 11 stycznia 2012 roku na liczącej 1058 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

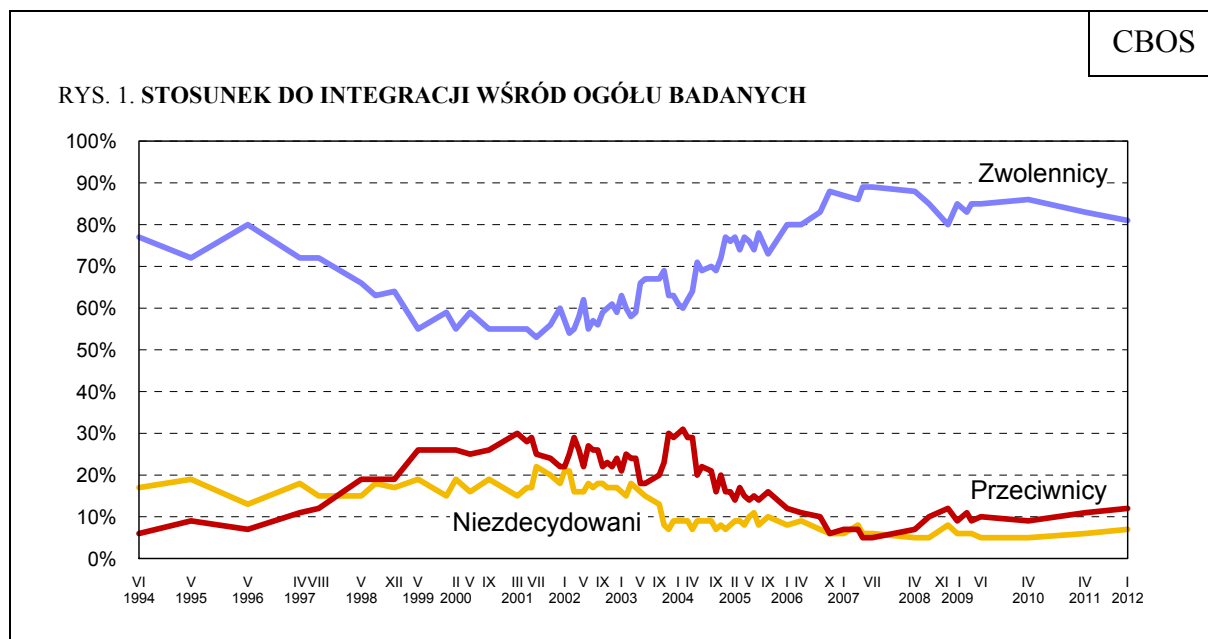

Tabela 1

Stosunek do integracji europejskiej wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																				
	VI	VI	IX	I	IV	VII	X	I	IV	V	VI	IV	VI	XI	I	III	IV	VI	IV	IV	I
	2005			2006				2007				2008			2009				2010	2011	2012
w procentach																					
Zwolennicy	74	78	73	80	80	83	88	87	86	89	89	88	85	80	85	83	85	85	86	83	81
Przeciwnicy	15	14	16	12	11	10	6	7	7	5	5	7	10	12	9	11	9	10	9	11	12
Niezdeterminowani	11	8	10	8	9	7	6	6	8	6	6	5	5	8	6	6	6	5	5	6	7

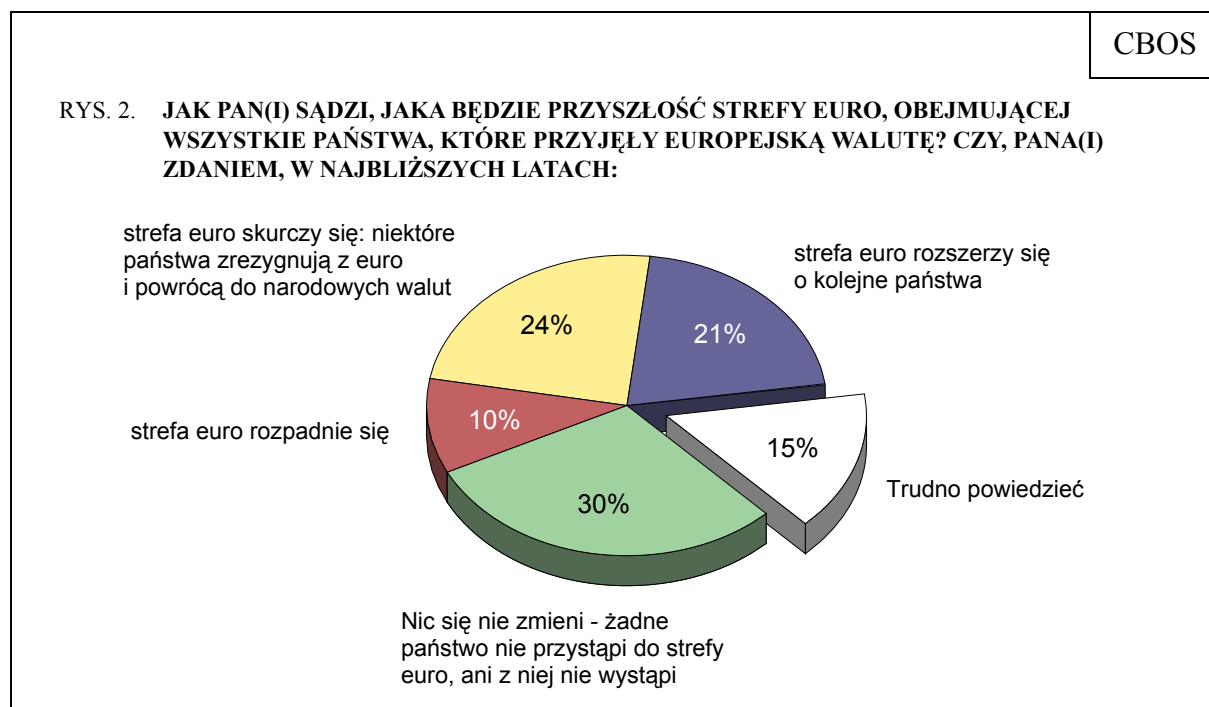
Pozytywny stosunek do członkostwa Polski w UE dominuje we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Stosunkowo najbardziej mu niechętnie są osoby najbiedniejsze: o miesięcznych dochodach *per capita* nieprzekraczających 500 zł (23%), źle oceniające warunki materialne swojego gospodarstwa domowego (21%), osoby mające wykształcenie podstawowe (18%) i mieszkańcy wsi (17%). W grupach społeczno-zawodowych do przeciwników obecności w UE należą głównie robotnicy niewykwalifikowani i rolnicy (po 23%). Więcej niż przeciętnie przeciwników członkostwa jest wśród osób biorących udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (18%).

W elektoratach partyjnych przynależność Polski do UE najpowszechniej popierają zwolennicy PO i SLD (po 97%), a rzadziej niż przeciętnie sympatycy PiS (71%), wśród których co piąty jest przeciwny członkostwu.

OCENA SYTUACJI W STREFIE EURO

Sytuacja w strefie euro wywołuje niepewność. W ocenie społecznej możliwe są różne scenariusze rozwoju sytuacji. Co trzeci badany (34%) sądzi, że w najbliższych latach strefa euro skurczy się lub nawet rozpadnie. Niewiele mniej osób (30%) przewiduje, że będzie zachowane *status quo* – żadne państwo nie przystąpi do strefy euro, ani z niej nie wystąpi. Tylko co piąty ankietowany (21%) spodziewa się rozszerzenia strefy euro o kolejne państwa.

Osoby bardziej niż przeciętnie zainteresowane polityką, deklarujące, że z uwagą śledzą to, co się w polityce dzieje, częściej niż ogół respondentów za najbardziej prawdopodobne uznają wystąpienie niektórych państw ze strefy euro (32%), czy nawet rozpad eurolandu (10%).

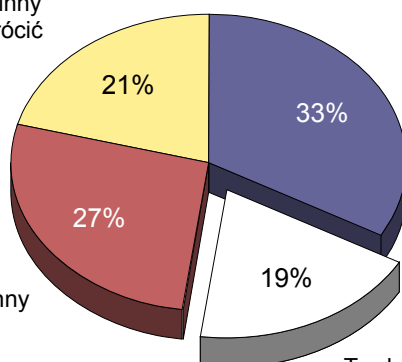
Opinie na temat sposobu rozwiązania problemów strefy euro są podzielone. Co trzeci ankietowany jest zdania, że należy zrobić wszystko, aby nie dopuścić do rozpadu eurolandu. Co piąty (21%) uważa, że państwa takie jak Grecja powinny wystąpić ze strefy euro i powrócić do narodowej waluty. Więcej niż co czwarty badany (27%) sądzi, że najlepiej byłoby w ogóle ze wspólnej waluty zrezygnować.

RYS. 3. **WIELE MÓWI SIĘ O KRYZYSIE FINANSOWYM W PAŃSTWACH STREFY EURO. CZY, PAN(I) ZDANIEM:**

państwa takie jak Grecja powinny wystąpić ze strefy euro i powrócić do narodowej waluty

należy zrobić wszystko, aby nie dopuścić do rozpadu strefy euro

należy w ogóle zrezygnować z euro, wszystkie państwa powinny powrócić do narodowych walut

Trudno powiedzieć

Opinie w tej kwestii różnicuje w głównej mierze status społeczno-materialny badanych. Przekonanie, że należy zrobić wszystko, aby zapobiec rozpadowi strefy euro, wyrażają najczęściej osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (46% badanych z wykształceniem wyższym, 49% osób o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł, 50% kadry kierowniczej i specjalistów). W zdecydowanej większości analizowanych grup społeczno-demograficznych przeważa jednak opinia, że w obecnej sytuacji przynajmniej niektóre państwa powinny powrócić do narodowej waluty.

Poglądy na ten temat zależą także od sympatii politycznych i partyjnych. O konieczności podjęcia wszelkich działań zapobiegających rozpadowi strefy euro przekonani są przede wszystkim badani deklarujący lewicowe poglądy polityczne (46%), a w elektoratach partyjnych zwolennicy PO oraz SLD. Zdecydowanie najrzadziej rozpadu eurolandu obawiają się sympatycy PiS.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Wiele mówi się o kryzysie finansowym w państwach strefy euro. Czy, Pan(i) zdaniem:			
	należy zrobić wszystko, aby nie dopuścić do rozpadu strefy euro	państwa takie jak Grecja powinny wystąpić ze strefy euro i powrócić do narodowej waluty	należy w ogóle zrezygnować z euro, wszystkie państwa powinny powrócić do narodowych walut	Trudno powiedzieć
w procentach				
PO	53	23	12	12
SLD*	47	8	36	9
Ruch Palikota	33	27	25	15
PSL	32	21	32	15
PiS	20	22	42	16

* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

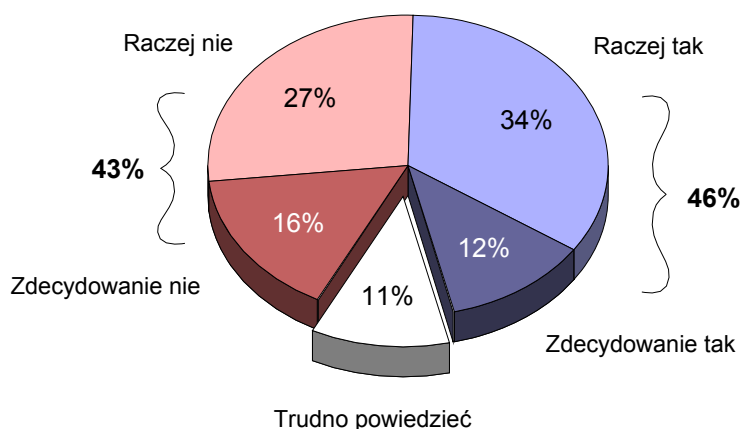
Polacy dość powszechnie podzielają prezentowane w mediach obawy, że rozpad strefy euro będzie miał poważne konsekwencje nie tylko dla gospodarek krajów, w których ta waluta obowiązuje, ale dla całej Europy. Trzy piąte ankietowanych (59%) jest zdania, że rozpad strefy euro może doprowadzić do recesji i kryzysu gospodarczego w całej Unii. Ponad połowa (55%) uważa, że konsekwencją zapaści gospodarczej może być powrót egoizmów narodowych i rozpad Unii Europejskiej. Obawy Polaków, choć powszechne, nie idą jednak tak daleko, by lękać się konfliktu zbrojnego. Tylko nieco ponad jedna piąta ankietowanych (23%) uważa, że rozpad strefy euro i, w jego konsekwencji, kryzys gospodarczy może doprowadzić do wojny w Europie, zdecydowana większość (61%) jest zdania, że do niczego takiego nie dojdzie.

Tabela 3

Słyszysz się różne opinie o integracji europejskiej. Z którymi z nich Pan(i) się zgadza, a z którymi nie zgadza:		
	w procentach	
Rozpad strefy euro doprowadzi do recesji, kryzysu gospodarczego w całej Unii		
Zdecydowanie się zgadzam	21	59
Raczej się zgadzam	38	
Raczej się nie zgadzam	17	20
Zdecydowanie się nie zgadzam	3	
Trudno powiedzieć	21	
Rozpad strefy euro może doprowadzić do rozpadu całej Unii Europejskiej		
Zdecydowanie się zgadzam	14	55
Raczej się zgadzam	41	
Raczej się nie zgadzam	22	27
Zdecydowanie się nie zgadzam	5	
Trudno powiedzieć	18	
Rozpad strefy euro może doprowadzić do wojny w Europie		
Zdecydowanie się zgadzam	4	23
Raczej się zgadzam	19	
Raczej się nie zgadzam	41	61
Zdecydowanie się nie zgadzam	20	
Trudno powiedzieć	16	

Podzielone są opinie co do tego, czy Polska powinna angażować się w działania, mające na celu ratowanie strefy euro – niemal tyle samo osób popiera zaangażowanie Polski w takie działania (46%), co jest temu przeciwnych (43%).

RYS. 4. CZY POLSKA POWINNA ANGAŻOWAĆ SIĘ W DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU RATOWANIE STREFY EURO CZY TEŻ NIE?

Opinie w tej kwestii bardzo wyraźnie wiążą się z preferencjami partyjnymi. Przekonanie, że Polska powinna działać na rzecz utrzymania strefy euro wyrażają przede wszystkim sympatycy PO, a także ponad połowa sympatyków Ruchu Palikota. Wyborcy pozostałych ugrupowań, a przede wszystkim zwolennicy PiS, są przeciwni angażowaniu się Polski w działania mające na celu utrzymanie strefy euro.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Czy Polska powinna angażować się w działania mające na celu ratowanie strefy euro czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	74	23	3
Ruch Palikota	52	42	6
PSL	44	51	5
SLD*	41	59	0
PiS	30	64	6

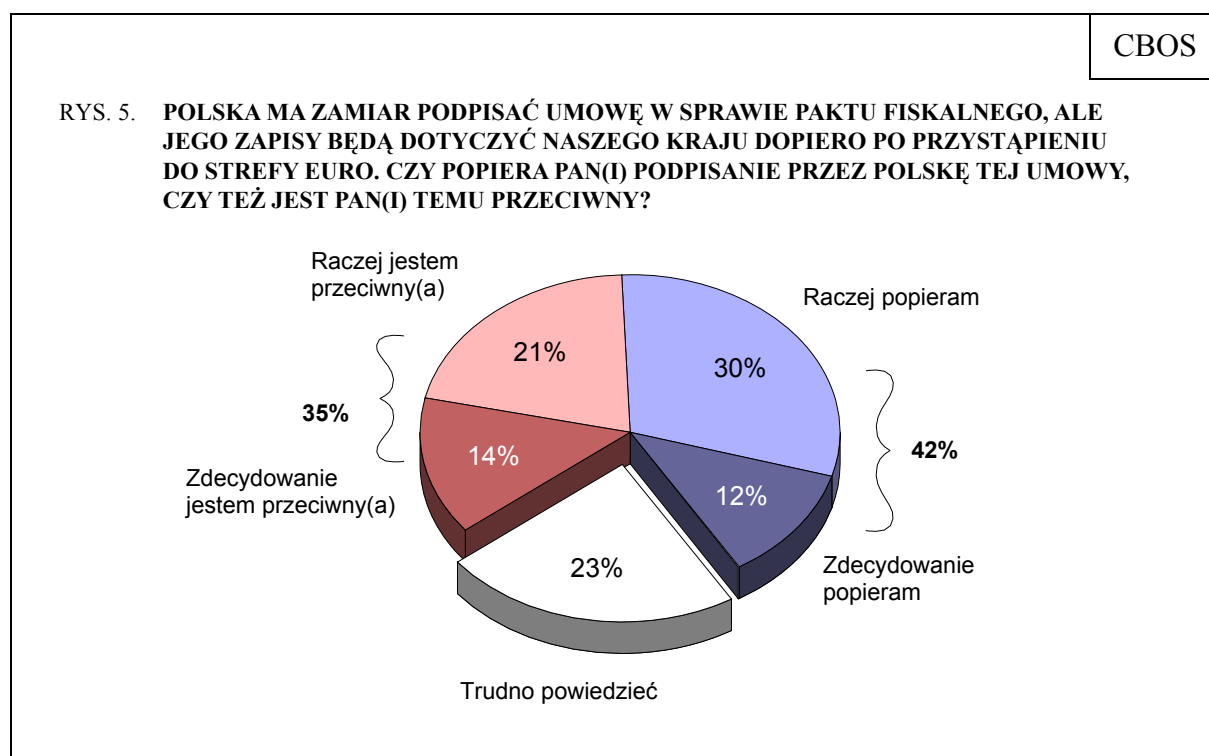
* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

OPINIE NA TEMAT TRAKTATU FISKALNEGO

Ratowanie zadłużonych krajów strefy euro to tylko jeden z aspektów obecnego kryzysu finansowego w Europie. Instrumentem mającym długofalowo przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom w strefie euro ma być pakt fiskalny przyjęty na styczniowym

szczyt w Brukseli. Ma on zabezpieczyć kraje strefy euro przed powtórzeniem się finansowych i gospodarczych perturbacji, wynikających z nadmiernego zadłużania się i nierównowagi budżetowej krajów tej strefy. „Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Monetarnej” zakłada wprowadzenie większej kontroli budżetów w krajach eurolandu, a także sankcji za zbyt duży deficyt w stosunku do wielkości PKB. Polska uzależniała akceptację paktu od możliwości uczestniczenia w szczytach euro – w charakterze obserwatorów – państw, które aspirują do przyjęcia wspólnej waluty. Polski rząd żywił obawę, że zamknięcie się krajów obecnej strefy euro na innych członków UE, spowoduje utworzenie Europy „dwóch prędkości” i funkcjonowanie de facto dwóch modeli integracji europejskiej.

Jak wynika z deklaracji ankietowanych nie mają oni w tej sprawie jednoznacznej opinii, choć przeważają głosy opowiadające się za podpisaniem przez Polskę paktu fiskalnego (42%), przeciwnego zdania jest nieco ponad jedna trzecia respondentów (35%), a prawie jedna czwarta nie ma w tej kwestii sprecyzowanego poglądu (23%).

Podpisanie paktu najczęściej akceptują osoby dobrze wykształcone, bardziej interesujące się polityką, którym łatwiej zrozumieć istotę problemu. Częściej są to mężczyźni (50%) niż kobiety (38%), częściej mieszkańcy dużych aglomeracji niż wsi oraz małych

i średnich miast. Przyjęcie paktu fiskalnego przez Polskę popiera ponad połowa osób o lewicowych poglądach politycznych (53%). Badani identyfikujący się z prawicą mają co do tego więcej wątpliwości, co nie zmienia faktu, że także oni na ogół (45%) opowiadają się za podpisaniem tej umowy.

Wyraźne zróżnicowania opinii dostrzec również można wśród zwolenników poszczególnych partii politycznych. Zdecydowanie najmocniej przystąpienie Polski do paktu fiskalnego popierają zwolennicy PO oraz SLD, natomiast w większości przeciwni są wyborcy PiS i PSL. Warto zwrócić uwagę na wyraźną różnicę zdań w tej sprawie między zwolennikami partii tworzących koalicję rządową, PO i PSL, czyli ugrupowań decydujących o kierunku naszej polityki zagranicznej.

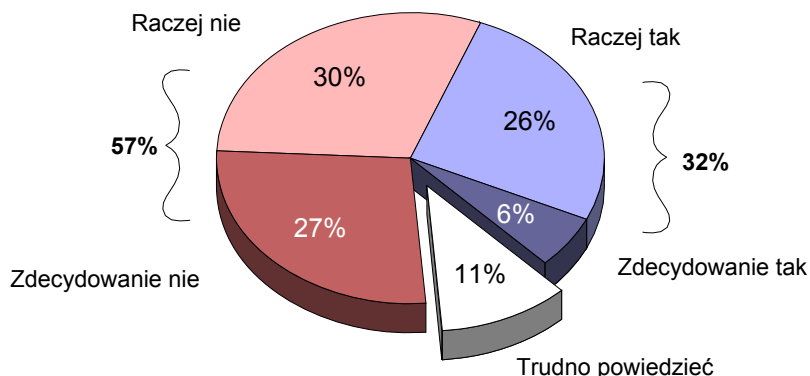
Tabela 5

Potencjalne elektoraty	Polska ma zamiar podpisać umowę w sprawie paktu fiskalnego, ale jego zapisy będą dotyczyć naszego kraju dopiero po przystąpieniu do strefy euro. Czy popiera Pan(i) podpisanie przez Polskę tej umowy, czy też jest Pan(i) temu przeciwny?		
	Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	67	18	15
SLD*	56	26	18
Ruch Palikota	49	43	8
PSL	29	49	22
PiS	29	56	15

* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

Choć respondenci opowiadają się raczej za podpisaniem przez Polskę paktu fiskalnego, to jednocześnie w większości sprzeciwiają się, by nasz kraj wsparł Międzynarodowy Fundusz Walutowy pożyczką na fundusz stabilizacyjny dla zagrożonych krajów UE. Ponad połowa ankietowanych (57%) jest przeciwna udzieleniu tego rodzaju pożyczki z rezerw NBP, tylko niespełna jedna trzecia (32%) popiera ten krok.

RYS. 6. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLSKA POWINNA WESPRZEĆ FINANSOWO DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU WALKĘ Z KRYZYSEM FINANSOWYM W SFERZE EURO, UDZIELAJĄC MIĘDZYNARODOWEMU FUNDUSZOWI WALUTOWEMU POŻYCZKI POCHODZĄCEJ Z REZERW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO?

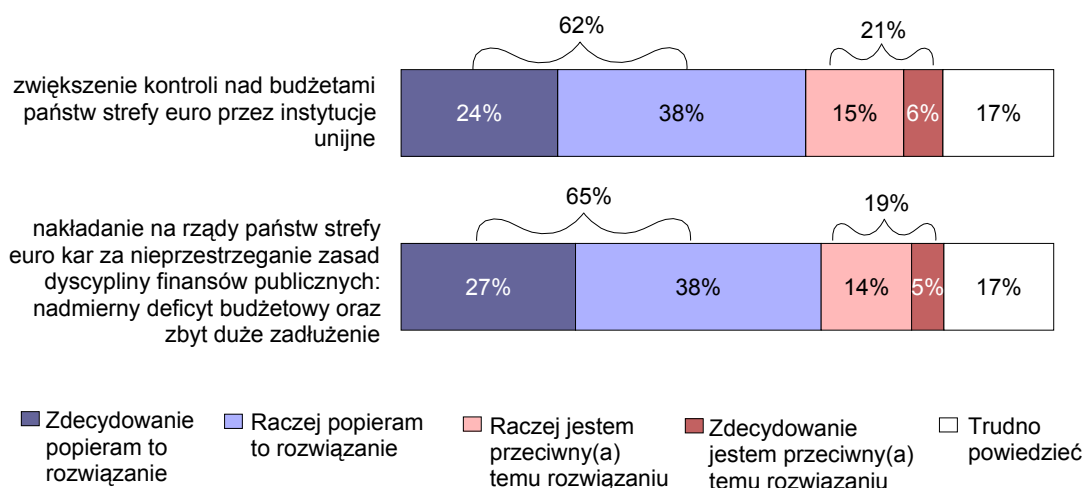
Można sądzić, że około jedna trzecia osób (36%) popierających akces Polski do paktu fiskalnego nie uważa, by wiązało się z koniecznością uczestniczenia w tworzeniu funduszu ratunkowego dla zagrożonych krajów euro i jest przeciwna udzielaniu pożyczki z rezerw NBP dla MFW.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna wesprzeć finansowo działania mające na celu walkę z kryzysem finansowym w sferze euro, udzielając Międzynarodowemu Funduszowi Walutowemu pożyczki pochodzącej z rezerw Narodowego Banku Polskiego?	Polska ma zamiar podpisać umowę w sprawie paktu fiskalnego, ale jego zapisy będą dotyczyć naszego kraju dopiero po przystąpieniu do strefy euro. Czy popiera Pan(i) podpisanie przez Polskę tej umowy, czy też jest Pan(i) temu przeciwny?		
	Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	59	11	14
Nie	36	86	49
Trudno powiedzieć	5	3	37
	100	100	100

Większość ankietowanych akceptuje podstawowe zapisy traktatu fiskalnego dotyczące ograniczeń dla budżetów każdego z państw – sygnatariuszy paktu fiskalnego. Aż 62% akceptuje zwiększenie kontroli nad budżetami państw strefy euro przez instytucje unijne, 65% zgadza się, by Unia mogła nakładać na rządy państw strefy euro kary za nieprzestrzeganie zasad dyscypliny finansów publicznych – doprowadzenie do nadmiernego deficytu budżetowego oraz zbyt dużego zadłużenia. W obu przypadkach odsetek przeciwników tych rozwiązań wynosi około jednej piątej badanych (odpowiednio 21% i 19%).

RYS. 7. NA GRUDNIOWYM SZCZYCIE UE ZDECYDOWANO O ZAWARCIU W 2012 ROKU PAKTU FISKALNEGO TZN. UMOWY MIĘDZYRZĄDOWEJ, OKREŚLAJĄCEJ ZASADY DYSCYPLINY FINANSÓW PUBLICZNYCH W PAŃSTWACH STREFY EURO. PRZYJĘCIE TEGO PAKTU MA ZAPOBIEGAĆ KRYZYSOM FINANSOWYM W PAŃSTWACH STREFY EURO. UMOWĘ W SPRAWIE PAKTU FISKALNEGO MAJĄ PODPISAC KRAJE NALEŻĄCE DO STREFY EURO ORAZ WIĘKSZOŚĆ KRAJÓW NIENALEŻĄCYCH JESZCZE DO STREFY EURO, W TYM POLSKA. CO PAN(I) SĄDZI O MAJĄCYCH SIĘ ZNALEŻĆ W TEJ UMOWIE ZAPISACH TAKICH JAK:

Rozwiązania te popierają w większości elektoraty wszystkich partii politycznych. Najsilniej optują za ich wprowadzeniem zadeklarowani wyborcy PO (po 81% w obu przypadkach), relatywnie słabiej zwolennicy PiS (59% w przypadku zwiększenia kontroli nad budżetami państw strefy euro przez unijne instytucje; 55% w przypadku wprowadzenia kar za nadmierny deficyt budżetowy lub zbyt duże zadłużenie).

OPINIE O POGŁĘBIANIU INTEGRACJI W UNII EUROPEJSKIEJ

Mimo kryzysu finansowego Polacy nie tylko nie zmienili swego ogólnie pozytywnego stosunku do Unii Europejskiej, ale nadal są zdania, że pogłębianie integracji w ramach Unii jest dla Polski korzystne (62%). Równocześnie w niewiele mniejszym stopniu zgadzają się z opinią, iż pogłębianie integracji jeszcze bardziej się opłaca największym państwom, takim jak Niemcy czy Francja (58%). Nie jest to jednak tożsame ze stwierdzeniem, że Niemcy w związku z tym będą dominować w Europie, choć bardzo wielu Polaków obawia się takiego rozwoju sytuacji (48%). Z obawami przed dominacją Niemiec w UE silnie związane jest przekonanie, że integracja jest korzystna przede wszystkim dla dużych krajów europejskich.

Tabela 7

Słyszysz różne opinie o integracji europejskiej. Z którymi z nich Pan(i) się zgadza, a z którymi nie zgadza:		
	w procentach	
Pogłębianie integracji w ramach Unii Europejskiej jest korzystne dla Polski		
Zdecydowanie się zgadzam	14	62
Raczej się zgadzam	48	
Raczej się nie zgadzam	15	20
Zdecydowanie się nie zgadzam	5	
Trudno powiedzieć	18	
Pogłębianie integracji w ramach Unii Europejskiej jest korzystne głównie dla największych państw unijnych, takich jak Niemcy czy Francja		
Zdecydowanie się zgadzam	22	58
Raczej się zgadzam	36	
Raczej się nie zgadzam	19	22
Zdecydowanie się nie zgadzam	3	
Trudno powiedzieć	20	
Pogłębianie integracji będzie oznaczać dominację Niemiec w Europie		
Zdecydowanie się zgadzam	16	48
Raczej się zgadzam	32	
Raczej się nie zgadzam	27	33
Zdecydowanie się nie zgadzam	6	
Trudno powiedzieć	19	
Integracja w Unii Europejskiej zaszła już za daleko		
Zdecydowanie się zgadzam	5	26
Raczej się zgadzam	21	
Raczej się nie zgadzam	40	51
Zdecydowanie się nie zgadzam	11	
Trudno powiedzieć	22	
Pogłębianie integracji europejskiej zagraża suwerenności państw członkowskich Unii		
Zdecydowanie się zgadzam	7	30
Raczej się zgadzam	23	
Raczej się nie zgadzam	38	48
Zdecydowanie się nie zgadzam	10	
Trudno powiedzieć	22	

Polacy w większości nie podzielają argumentów eurosceptyków, którzy sądzą, że integracja w Europie poszła za daleko – z takim stwierdzeniem nie zgadza się ponad połowa ankietowanych (51%). O zbyt silnej integracji jest przekonana jedna czwarta badanych (26%). Eurosceptycyzm idzie tu w parze przede wszystkim z poziomem osiąganych dochodów – o nadmiernej integracji w UE Polacy są przekonani tym częściej, im niższe osiągają dochody i im gorzej oceniają swoje warunki materialne. Także niższe wykształcenie (podstawowe i zasadnicze) sprzyja wątpliwościom co do pożądanego poziomu integracji europejskiej. Wśród grup społeczno-zawodowych relatywnie częściej o zbyt daleko posuniętej integracji są przekonani rolnicy, robotnicy wykwalifikowani oraz pracownicy usług.

Polacy w większej części nie podzielają także obaw, że pogłębianie integracji europejskiej zagraża suwerenności państw członkowskich – prawie połowa badanych nie zgadza się z taką tezą (48%). Niespełna jedna trzecia boi się nadmiernego delegowania kompetencji własnego państwa na organy unijne, a w związku z tym zagrożenia niezależności państw narodowych (30%). Obawy takie najsilniej dzielą wyborcy PiS – w elektoracie tej partii tyle samo wyborców zgadza się co nie zgadza z tą opinią. Obaw takich nie ma zdecydowana większość wyborców SLD oraz – mniej zdecydowanie – zwolennicy PO oraz Ruchu Palikota.

Tabela 8

Potencjalne elektoraty	Pogłębianie integracji europejskiej zagraża suwerenności państw członkowskich Unii		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD*	20	73	7
PO	21	68	11
Ruch Palikota	31	61	8
PSL	28	45	27
PiS	40	40	20

* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

Spośród wszystkich wymienionych wyżej opinii na temat Unii Europejskiej oraz konsekwencji rozpadu strefy euro – na akceptację paktu fiskalnego przez Polskę najsilniej wpływa przekonanie o korzyściach płynących z integracji Polski z UE (współczynnik korelacji r Pearsona = 0,50). Osoby zadowolone z naszego uczestnictwa w strukturach Unii częściej zgadzają się, by Polska uczestniczyła także w pakcie fiskalnym. Natomiast na sprzeciw wobec przystąpienia do paktu fiskalnego wpływa przekonanie, że pogłębianie integracji stwarza zagrożenie dla suwerenności państw członkowskich (-0,319) oraz że proces integracji w ramach UE posunął się już za daleko (-0,313). Przeciwnicy paktu fiskalnego częściej niż zwolennicy dzielą także opinię, iż integracja europejska jest korzystna głównie dla największych państw unijnych, takich jak Niemcy czy Francja i obawiają się dominacji Niemiec w Europie.

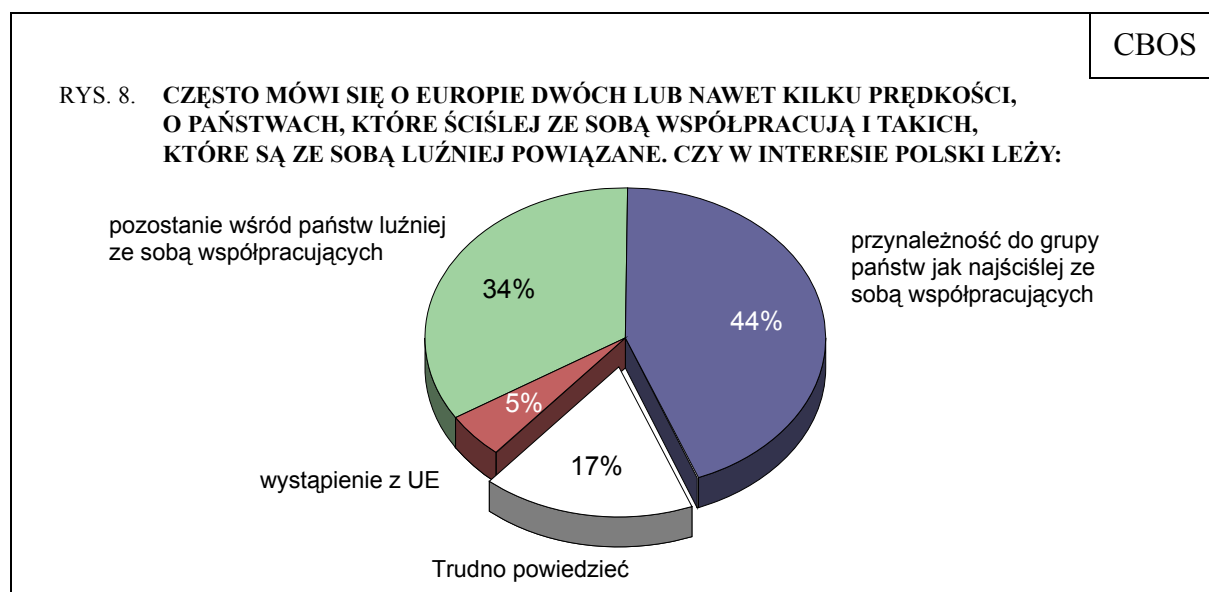
PREFEROWANY MODEL INTEGRACJI

Rozwojowi integracji europejskiej towarzyszy napięcie między procesem rozszerzania Unii Europejskiej a pogłębianiem współpracy między państwami członkowskimi. Im większa

i bardziej zróżnicowana wewnętrznie Unia, tym częściej się mówi o Europie dwóch, czy nawet kilku prędkości: o państwach ściślej lub luźniej ze sobą współpracujących. Już teraz nie wszystkie państwa Wspólnoty należą do układu z Schengen, nie wszystkie w sposób pełny uczestniczą w Unii Gospodarczej i Walutowej.

Polacy od początku naszej obecności w Unii Europejskiej są przeciwni jej wewnętrznym podziałom, jednocześnie nie chcą, by nasz kraj pozostawał na marginesie procesu integracyjnego. W lipcu 2008 roku, po odrzuceniu przez Irlandczyków traktatu lizbońskiego, 50% badanych przez CBOS uznało, że stało by się źle, gdyby w UE doszło do wyodrębnienia się grupy państw ściślej ze sobą współpracujących. Jednocześnie 66% stwierdziło, że gdyby tak się stało, Polska powinna się znaleźć wśród tych państw².

Kryzys w strefie euro oraz proponowane działania mające na celu ograniczanie jego skutków i zapobieganie podobnym kryzysom w przyszłości ożywiły dyskusje na temat pogłębiania integracji i istnienia Europy dwóch lub wielu prędkości. Rozwiązania przyjęte w pakcie fiskalnym i dalszy rozwój integracji europejskiej stanowi w opinii jego przeciwników zagrożenie dla suwerenności państw narodowych. Pogląd ten nie zyskuje w naszym społeczeństwie dużej popularności, a obawy przed zacieśnianiem współpracy w UE nie są zbyt rozpowszechnione. Stąd też nieco więcej osób przychyliła się do stanowiska, że w interesie Polski leży przynależność do grupy państw jak najściślej ze sobą współpracujących (44%), a mniej – że powinniśmy pozostawać w gronie państw podejmujących luźniejszą współpracę (34%) lub nawet wystąpić ze Wspólnoty (5%).

² Por. kom CBOS „Opinie o traktacie lizbońskim po referendum w Irlandii”, lipiec 2008 (opr. B. Roguska).

Przekonanie, że Polska powinna znajdować się w centrum procesu integracji europejskiej zdecydowanie najczęściej wyrażają osoby z wykształceniem wyższym (62%), stosunkowo dobrze sytuowane – o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł (62%) oraz zadowolone z materialnych warunków życia (55%). Przekonaniu temu sprzyja także słaba religijność – ścisłej współpracy w ramach UE chciałoby 62% osób nie uczestniczących w praktykach religijnych i tylko 27% praktykujących kilka razy w tygodniu.

W elektoratach partyjnych pogląd, że w interesie Polski leży przynależność do grupy państw ściśle ze sobą współdziałających najczęściej wyrażają zwolennicy PO. Opinię tę podziela także ponad połowa sympatyków Ruchu Palikota i SLD oraz blisko połowa zadeklarowanych wyborców PSL. Po przeciwnej stronie sytuują się zwolennicy PiS, na ogół niechętni zacieśnianiu współpracy w ramach Unii Europejskiej.

Tabela 9

Potencjalne elektoraty	Często mówi się o Europie dwóch lub nawet kilku prędkości, o państwach, które ściślej ze sobą współpracują i takich, które są ze sobą luźniej powiązane. Czy w interesie Polski leży:			
	przynależność do grupy państw jak najściślej ze sobą współpracujących	pozostanie wśród państw luźniej ze sobą współpracujących	wystąpienie z UE	Trudno powiedzieć
w procentach				
PO	66	27	1	6
Ruch Palikota	57	28	11	4
SLD*	54	46	0	0
PSL	48	40	0	12
PiS	31	48	8	13

* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

Mimo dość pozytywnego nastawienia do pogłębiania integracji europejskiej Polacy niezmiennie dystansują się od wizji Unii jako superpaństwa. Przekonanie, że powinna ona zmierzać w kierunku państwa federalnego w rodzaju Stanów Zjednoczonych, wyraża mniej niż co czwarty dorosły Polak (23%). Większość (60%) opowiada się za takim modelem UE, który zakłada zachowanie przez państwa członkowskie jak największej suwerenności.

Tabela 10

W jakim kierunku powinna, Pana(i) zdaniem, rozwijać się Unia Europejska? Czy UE powinna zmierzać raczej:	Wskazania respondentów według terminów badań						
	III '03	X '03	III '04	VII '05	V '07	VII '08	I '12
	w procentach						
– w kierunku państwa federalnego w rodzaju Stanów Zjednoczonych	16	16	19	25	22	18	23
– w kierunku związku jak najbardziej niezależnych państw	65	64	63	56	55	62	60
Trudno powiedzieć	19	20	18	19	23	20	17

Zwolennicy Unii Europejskiej jako związku niezależnych państw stanowią wyraźną większość we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Ku modelowi federacyjnemu relatywnie najczęściej skłaniają się osoby najlepiej wykształcone (36% badanych z wykształceniem wyższym) i sytuowane (32% osób deklarujących miesięczne dochody *per capita* powyżej 1500 zł), a także badani niepraktykujący (36%) lub praktykujący sporadycznie (31%) oraz deklarujący lewicowe poglądy polityczne (33%).

Za zachowaniem przez państwa narodowe możliwie największej niezależności w UE opowiadają się w większości sympatycy wszystkich najważniejszych partii politycznych. Wizja sfederalizowanej Europy ma stosunkowo najwięcej zwolenników w elektoratach PO i Ruchu Palikota.

Tabela 11

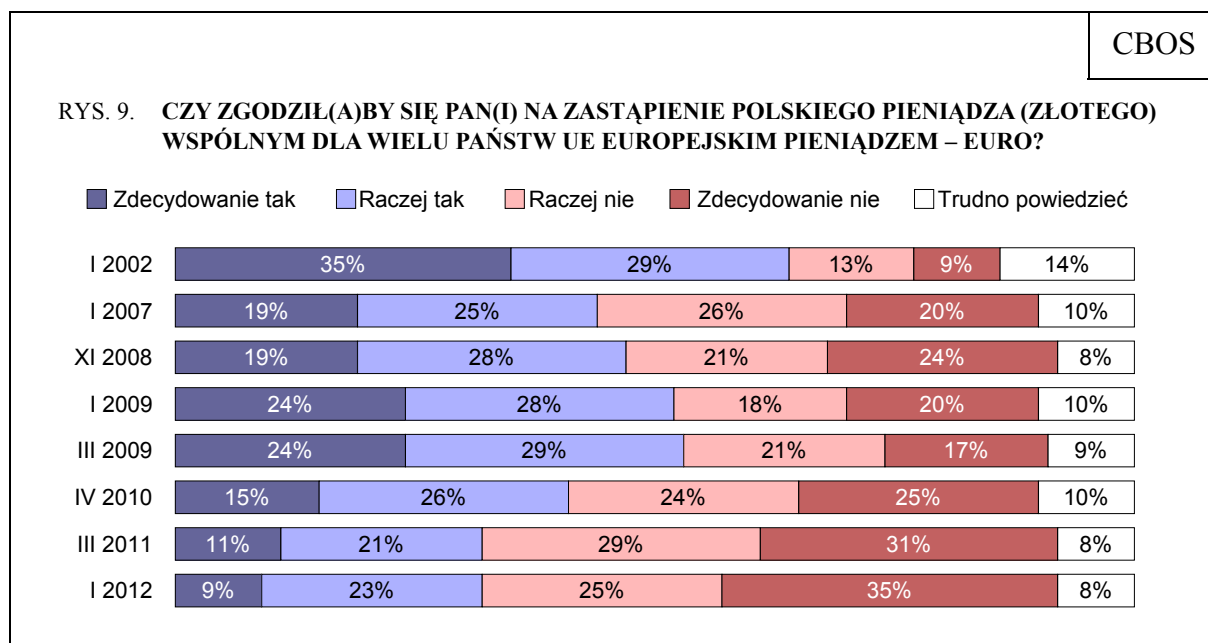
Potencjalne elektoraty	W jakim kierunku powinna, Pana(i) zdaniem, rozwijać się Unia Europejska? Czy UE powinna zmierzać raczej:		
	w kierunku państwa federalnego w rodzaju Stanów Zjednoczonych	w kierunku związku jak najbardziej niezależnych państw	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	36	52	12
Ruch Palikota	36	64	0
SLD*	22	75	3
PSL	24	56	20
PiS	7	78	15

* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

STOSUNEK DO WPROWADZENIA EURO W POLSCE

Niepewna sytuacja eurolandu i obawy przed skutkami kryzysu finansowego nie pozostają bez wpływu na utrzymujący się niechętny stosunek Polaków do przystąpienia naszego kraju do strefy euro. Większość badanych (60%) jest temu przeciwna. Przyjęcie

wspólnej waluty popiera mniej niż co trzeci badany (32%). Odsetki zwolenników i przeciwników wprowadzenia euro są obecnie takie same jak blisko rok temu, w marcu 2011 roku. Największe, sięgające 64%, poparcie dla zastąpienia złotego przez euro odnotowaliśmy przed akcesją Polski do UE, w styczniu 2002 roku. Już po wejściu do Unii akceptacja przystąpienia naszego kraju do strefy euro osłabła. W latach 2007–2008 odsetki zwolenników i przeciwników przyjęcia tej waluty były zbliżone. W pierwszym kwartale 2009 roku, po przystąpieniu Słowacji do strefy euro i w okresie dyskusji nad możliwością i zasadnością szybkiego przyjęcia euro przez Polskę, poparcie dla wprowadzenia wspólnej waluty europejskiej ponownie zwiększyło się do 52%–53%. W ostatnich latach, wraz z ujawnieniem informacji o sytuacji finansowej Grecji i innych krajów strefy euro, a także Polski, akceptacja wprowadzenia wspólnej waluty w naszym kraju zmalała.

Na stosunek do wprowadzenia w Polsce euro w głównej mierze wpływa status społeczno-ekonomiczny respondentów. Im wyższe wykształcenie i deklarowane dochody *per capita*, tym większe poparcie dla przyjęcia wspólnej waluty. Wprowadzenie euro ma nadal więcej zwolenników (53%) niż przeciwników (45%) wśród osób z wykształceniem wyższym, badanych o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł (odpowiednio 50% i 44%) oraz wśród kadry kierowniczej i specjalistów (56% i 38%). W pozostałych grupach społeczno-demograficznych przeważają obecnie przeciwnicy wejścia Polski do strefy euro.

Stosunek do przyjęcia przez Polskę europejskiej waluty łączy się z preferencjami partyjnymi. Za przystąpieniem naszego kraju do strefy euro opowiadają się w większości jedynie sympatycy PO. W pozostałych elektoratach przeważa sprzeciw wobec przyjęcia euro, szczególnie niechętni temu posunięciu są wyborcy PiS.

Tabela 12

Potencjalne elektoraty	Czy zgodził(a)by się Pan(i) na zastąpienie polskiego pieniądza (złotego) wspólnym dla wielu państw Unii europejskim pieniądzem – euro?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	57	39	4
Ruch Palikota	38	59	3
SLD*	33	67	0
PSL	24	68	8
PiS	16	74	10

* Dane dotyczące elektoratu SLD należy interpretować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę jego zwolenników w badanej próbie

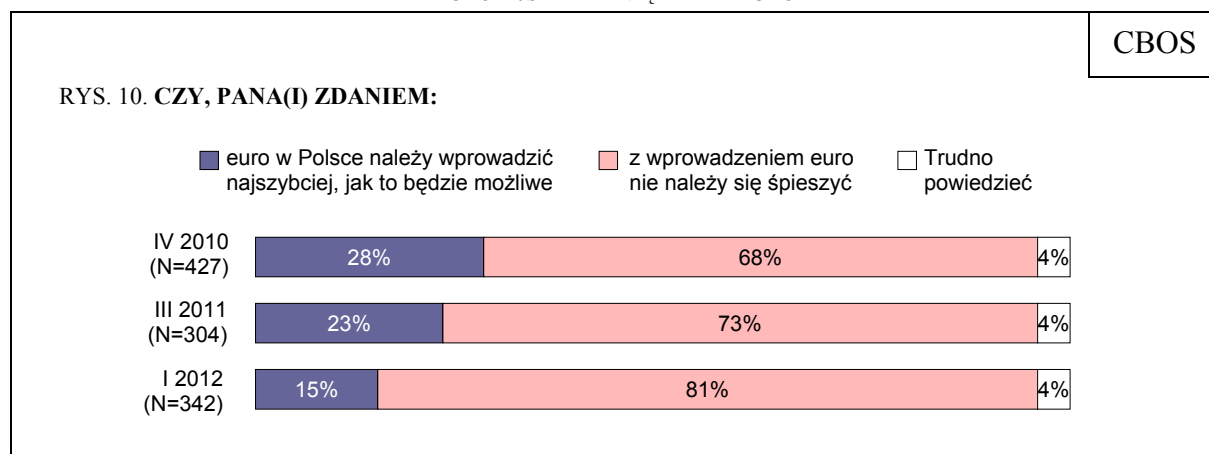
Stosunek do przyjęcia przez Polskę wspólnej waluty wiąże się z oceną perspektyw, jakie rysują się przed eurolandem. Niechętna wprowadzeniu europejskiego pieniądza jest większość osób spodziewających się, że w najbliższych latach strefa euro nie będzie się rozszerzać lub że się skurczy i – przede wszystkim – ci, którzy przewidują jej całkowity rozpad. Wśród osób przekonanych, że w najbliższych latach strefa euro rozszerzy się o kolejne państwa odsetek zwolenników i przeciwników przyjęcia przez Polskę euro jest niemal taki sam.

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższych latach:	Czy zgodził(a)by się Pan(i) na zastąpienie polskiego pieniądza (złotego) wspólnym dla wielu państw Unii europejskim pieniądzem – euro?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– strefa euro rozszerzy się o kolejne państwa	48	47	5
– strefa euro skurczy się: niektóre państwa zrezygnują z euro i powrócą do narodowych walut	28	68	4
– strefa euro rozpadnie się	17	81	2
– nic się nie zmieni – żadne państwo nie przystąpi do strefy euro, ani z niej nie wystąpi	32	62	6
Trudno powiedzieć	27	49	24

Osoby przekonane co do zasadności przyjęcia wspólnej waluty jeszcze częściej niż rok temu sądzą, że nie należy się z tym spieszyć. Tego zdania jest już ponad cztery piąte zwolenników przyjęcia euro (81%). Za możliwie najszybszym terminem przystąpienia do strefy euro opowiada się tylko 15% osób popierających tę decyzję.

ODPOWIEDZI OSÓB ZGADZAJĄCYCH SIĘ NA ZASTĄPIENIE ZŁOTEGO WSPÓLNYM DLA WIELU PAŃSTW UE
EUROPEJSKIM PIENIĄDZEM – EURO

Kryzys finansowy i poważne kłopoty w strefie euro spowodowały, że w porównaniu z sytuacją z czasów referendum i przystąpienia przez Polskę do UE, sytuacja polityczna i realia gospodarcze w Europie dość radykalnie się zmieniły. Mimo tych zmian Polacy wciąż popierają członkostwo Polski w Unii Europejskiej, a nawet uważają, że pogłębianie integracji jest dla Polski korzystne. Choć sądzą, że głównymi beneficjentami unijnej integracji są największe państwa, takie jak Niemcy czy Francja, to jednak nie wpływa to na ocenę „korzyści własnych” i nie wywołuje – jak dotąd – wzrostu obaw np. przed dominacją Niemiec.

Możliwy niekontrolowany rozpad strefy euro traktowany jest przez Polaków jako poważne zagrożenie, które mogłoby doprowadzić do recesji i kryzysu gospodarczego w całej Unii Europejskiej, a w konsekwencji nawet do jej rozpadu. Ankietowani nie mają jednolitej opinii na temat środków, które mogłyby zapobiec takiemu ciągowi zdarzeń. Jedni uważają, że należy zrobić wszystko, aby nie dopuścić do rozpadu eurolandu, inni są zdania, że najbardziej

zagrożone kraje powinny wystąpić ze strefy euro i powrócić do narodowej waluty, jeszcze inni optują za przyznaniem się do fiaska projektu euro i kontrolowaną rezygnacją ze wspólnej waluty. Zwątpienie dotyczące projektu wspólnej europejskiej waluty przekłada się na spadek akceptacji wprowadzenia euro w Polsce.

Niejednoznaczne są opinie na temat tego, czy Polska powinna angażować się w działania mające na celu ratowanie strefy euro. Tyle samo osób popiera nasze zaangażowanie w tego rodzaju działania, ile jest temu przeciwnych. Również w sprawie przystąpienia naszego kraju do paktu fiskalnego opinie są podzielone, choć nieco większy odsetek badanych opowiada się za podpisaniem tej umowy. Może dlatego, że ograniczenia dotyczące deficytu budżetowego zawarowane są w naszej konstytucji, Polacy w większości akceptują zawarte w traktacie fiskalnym wymagania dotyczące kontroli nad budżetami państw strefy euro przez instytucje unijne, czy nakładanie na rządy kar za nieprzestrzeganie zasad dyscypliny finansów publicznych i doprowadzenie do nadmiernego deficytu budżetowego oraz zbyt dużego zadłużenia. Jednocześnie Polacy w większości są przeciwni udziałowi naszego kraju w tworzeniu funduszu ratunkowego dla dużo bogatszych od nas, przeżywających kłopoty krajów strefy euro i wsparciu Międzynarodowego Funduszu Walutowego pożyczką pochodzącą ze środków NBP.

Opracowali
Beata ROGUSKA
Krzysztof PANKOWSKI

Tabela 1

		Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?			Liczba osób
		Popieram	Jestem temu przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		81	12	7	1056
Płeć	Mężczyźni	82	13	5	499
	Kobiety	80	11	9	557
Wiek	18-24 lata	87	8	6	139
	25-34	84	11	5	191
	35-44	81	13	6	155
	45-54	79	16	5	171
	55-64	82	11	6	194
	65 lat i więcej	74	11	15	205
Miejsce zamieszkania	Wieś	76	17	7	403
	Miasto do 20 tys.	85	7	8	147
	20-100 tys.	83	8	8	202
	101-500 tys.	83	11	6	173
	501 tys. i więcej mieszk.	85	7	8	132
Wykształcenie	Podstawowe	68	18	14	243
	Zasadnicze zawodowe	80	15	5	259
	Średnie	84	9	7	361
	Wyższe	92	6	2	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	89	7	4	93
	Średni personel, technicy	88	6	6	45
	Pracownicy adm.-biurowi	84	11	5	70
	Pracownicy usług	82	11	8	75
	Robotnicy wykwalifikowani	81	16	3	126
	Robotnicy niewykwalifik.	74	23	2	52
	Rolnicy	75	23	3	55
	Pracujący na własny rach.	82	16	2	37
Bierni zawodowo	Renciści	74	13	13	74
	Emeryci	77	12	11	251
	Uczniowie i studenci	90	2	8	75
	Bezrobotni	81	11	8	62
	Gospodynie domowe i inni	79	8	13	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	86	9	5	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	81	14	5	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	84	12	4	241
	prywatnym gosp. rolnym	75	23	3	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	69	23	8	136
	501-750	78	11	11	131
	751-1000	84	10	6	172
	1001-1500	82	13	5	171
	Powyżej 1500 zł	89	6	5	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	66	21	14	167
	Średnie	80	13	7	453
	Dobre	88	7	5	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	18	20	50
	Raz w tygodniu	79	13	8	490
	1-2 razy w miesiącu	84	9	7	143
	Kilka razy w roku	87	9	4	235
	W ogóle nie uczestniczy	80	13	7	138
Poglądy polityczne	Lewica	89	10	1	179
	Centrum	84	11	5	342
	Prawica	82	14	4	301
	Trudno powiedzieć	68	12	19	234

Tabela 2

		Wiele mówi się o kryzysie finansowym w państwach strefy euro. Czy, Pan(i) zdaniem:				Liczba osób
		należy zrobić wszystko, aby nie dopuścić do rozpadu strefy euro	państwa takie jak Grecja powinny wystąpić ze strefy euro i powrócić do narodowej waluty	należy w ogóle zrezygnować z euro, wszystkie państwa powinny powrócić do narodowych walut	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		33	21	27	19	1057
Płeć	Mężczyźni	37	26	25	12	499
	Kobiety	29	17	30	24	558
Wiek	18-24 lata	38	36	13	13	139
	25-34	36	20	29	15	191
	35-44	32	23	29	17	155
	45-54	32	18	32	18	171
	55-64	34	19	25	23	194
	65 lat i więcej	28	14	33	24	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	18	31	23	404
	Miasto do 20 tys.	39	19	29	13	147
	20-100 tys.	37	19	23	20	201
	101-500 tys.	32	24	29	15	173
	501 tys. i więcej mieszk.	37	31	19	14	132
Wykształcenie	Podstawowe	18	21	32	30	244
	Zasadnicze zawodowe	34	15	34	17	259
	Średnie	37	21	27	16	360
	Wyższe	46	28	14	12	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	50	23	15	12	93
	Średni personel, technicy	39	26	25	10	45
	Pracownicy adm.-biurowi	33	14	29	24	70
	Pracownicy usług	40	20	29	11	75
	Robotnicy wykwalifikowani	43	21	28	7	126
	Robotnicy niewykwalifik.	31	19	34	16	52
	Rolnicy	15	11	33	41	55
Pracujący na własny rach.	29	42	21	8	37	
Bierni zawodowo	Renciści	23	14	34	30	74
	Emeryci	30	16	30	24	253
	Uczniowie i studenci	32	46	9	13	75
	Bezrobotni	25	21	41	13	62
	Gospodynie domowe i inni	29	14	28	30	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	19	25	15	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	25	25	9	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	24	24	13	241
	prywatnym gosp. rolnym	16	15	33	36	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	22	15	37	26	136
	501-750	30	16	34	20	131
	751-1000	36	18	29	16	174
	1001-1500	30	24	34	13	170
	Powyżej 1500 zł	49	24	15	12	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	14	38	27	167
	Średnie	30	20	28	22	455
	Dobre	42	24	22	12	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	18	14	40	28	50
	Raz w tygodniu	29	20	29	21	491
	1-2 razy w miesiącu	42	17	22	20	143
	Kilka razy w roku	37	24	24	15	235
	W ogóle nie uczestniczy	38	23	29	10	138
Poglądy polityczne	Lewica	46	21	21	12	178
	Centrum	34	24	28	14	342
	Prawica	33	23	30	15	301
	Trudno powiedzieć	22	13	28	36	236

Tabela 3

		Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że rozpad strefy euro może doprowadzić do rozpadu całej Unii Europejskiej			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		55	27	18	1054
Płeć	Mężczyźni	59	29	12	497
	Kobiety	51	25	23	556
Wiek	18-24 lata	54	39	7	139
	25-34	56	35	9	191
	35-44	56	29	14	154
	45-54	52	26	22	171
	55-64	60	19	21	193
	65 lat i więcej	51	19	30	205
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	23	20	400
	Miasto do 20 tys.	50	33	17	147
	20-100 tys.	55	25	20	202
	101-500 tys.	53	31	17	173
	501 tys. i więcej mieszk.	57	33	10	132
Wykształcenie	Podstawowe	49	20	31	241
	Zasadnicze zawodowe	54	29	18	258
	Średnie	58	28	14	361
	Wyższe	59	32	9	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	57	34	10	93
	Średni personel, technicy	76	22	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	53	25	22	70
	Pracownicy usług	51	34	15	75
	Robotnicy wykwalifikowani	63	33	4	126
	Robotnicy niewykwalifik.	48	28	24	50
	Rolnicy	56	24	20	55
	Pracujący na własny rach.	67	32	1	37
Bierni zawodowo	Renciści	43	22	36	74
	Emeryci	54	18	28	251
	Uczniowie i studenci	53	38	9	75
	Bezrobotni	52	33	15	62
	Gospodynie domowe i inni	44	30	26	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	55	32	13	138
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	58	34	8	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	62	29	9	241
	prywatnym gosp. rolnym	51	28	21	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	53	27	20	134
	501-750	53	26	21	131
	751-1000	55	23	22	172
	1001-1500	58	26	16	171
	Powyżej 1500 zł	61	30	8	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	52	21	26	167
	Średnie	55	25	20	452
	Dobre	55	32	13	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	13	33	50
	Raz w tygodniu	55	26	19	489
	1-2 razy w miesiącu	56	25	18	142
	Kilka razy w roku	53	30	17	235
	W ogóle nie uczestniczy	54	35	11	138
Poglądy polityczne	Lewica	59	30	11	179
	Centrum	59	31	11	341
	Prawica	59	28	13	298
	Trudno powiedzieć	41	19	40	236

Tabela 4

		Czy Polska powinna angażować się w działania mające na celu ratowanie strefy euro czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		46	43	11	1058
Płeć	Mężczyźni	51	42	7	499
	Kobiety	41	45	14	559
Wiek	18-24 lata	54	40	7	139
	25-34	47	47	6	191
	35-44	47	45	8	155
	45-54	38	51	11	171
	55-64	53	36	11	195
	65 lat i więcej	40	42	18	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	39	47	14	404
	Miasto do 20 tys.	44	50	6	147
	20-100 tys.	51	36	12	202
	101-500 tys.	51	40	8	173
	501 tys. i więcej mieszk.	56	39	6	132
Wykształcenie	Podstawowe	33	43	24	244
	Zasadnicze zawodowe	44	46	9	259
	Średnie	46	48	5	361
	Wyższe	65	30	5	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	69	23	8	93
	Średni personel, technicy	54	45	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	39	47	15	70
	Pracownicy usług	41	54	5	75
	Robotnicy wykwalifikowani	45	49	6	126
	Robotnicy niewykwalifik.	47	36	17	52
	Rolnicy	39	49	12	55
	Pracujący na własny rach.	55	45		37
Bierni zawodowo	Renciści	42	44	14	74
	Emeryci	43	42	15	253
	Uczniowie i studenci	46	43	10	75
	Bezrobotni	38	54	8	62
	Gospodynie domowe i inni	48	38	15	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	51	39	10	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	46	49	5	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	51	43	6	241
	prywatnym gosp. rolnym	39	51	10	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	36	55	8	136
	501-750	44	44	12	131
	751-1000	50	39	12	174
	1001-1500	45	47	8	171
	Powyżej 1500 zł	62	32	5	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	55	11	167
	Średnie	42	45	13	455
	Dobre	55	37	8	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	43	37	20	50
	Raz w tygodniu	41	47	12	492
	1-2 razy w miesiącu	50	39	11	143
	Kilka razy w roku	53	40	7	235
	W ogóle nie uczestniczy	48	45	7	138
Poglądy polityczne	Lewica	54	38	8	179
	Centrum	47	47	6	342
	Prawica	48	46	6	301
	Trudno powiedzieć	37	39	24	236

Tabela 5

		Polska ma zamiar podpisać umowę w sprawie paktu fiskalnego, ale jego zapisy będą dotyczyć naszego kraju dopiero po przystąpieniu do strefy euro. Czy popiera Pan(i) podpisanie przez Polskę tej umowy, czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?			Liczba osób
		Popieram	Jestem temu przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		42	35	23	1057
Płeć	Mężczyźni	50	35	15	498
	Kobiety	35	36	29	558
Wiek	18-24 lata	47	36	17	139
	25-34	44	37	19	191
	35-44	44	37	19	155
	45-54	37	38	24	171
	55-64	48	31	21	194
	65 lat i więcej	34	33	32	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	39	27	403
	Miasto do 20 tys.	41	37	23	147
	20-100 tys.	44	32	25	202
	101-500 tys.	51	32	16	173
	501 tys. i więcej mieszk.	53	32	14	132
Wykształcenie	Podstawowe	24	36	39	244
	Zasadnicze zawodowe	41	40	19	258
	Średnie	44	36	19	361
	Wyższe	63	25	12	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	24	11	93
	Średni personel, technicy	47	45	8	45
	Pracownicy adm.-biurowi	46	34	20	70
	Pracownicy usług	44	30	26	75
	Robotnicy wykwalifikowani	48	39	14	125
	Robotnicy niewykwalifik.	38	35	28	52
	Rolnicy	27	38	35	55
	Pracujący na własny rach.	57	32	11	37
Bierni zawodowo	Renciści	36	35	29	74
	Emeryci	37	35	27	253
	Uczniowie i studenci	40	34	26	75
	Bezrobotni	34	44	22	62
	Gospodynie domowe i inni	31	41	29	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	49	34	17	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	52	33	15	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	50	35	16	241
	prywatnym gosp. rolnym	24	42	34	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	28	48	24	135
	501-750	43	34	23	131
	751-1000	40	37	23	174
	1001-1500	43	37	20	170
	Powyżej 1500 zł	63	27	11	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	45	25	167
	Średnie	38	36	26	455
	Dobre	51	31	18	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	40	37	50
	Raz w tygodniu	37	39	24	490
	1-2 razy w miesiącu	45	28	26	143
	Kilka razy w roku	52	32	17	235
	W ogóle nie uczestniczy	48	33	19	138
Poglądy polityczne	Lewica	53	33	14	179
	Centrum	43	42	14	341
	Prawica	45	35	20	301
	Trudno powiedzieć	28	28	44	236

Tabela 6

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna wesprzeć finansowo działania mające na celu walkę z kryzysem finansowym w strefie euro, udzielając Międzynarodowemu Funduszowi Walutowemu pożyczki pochodzącej z rezerw Narodowego Banku Polskiego?			Liczba osób
		Tak %	Nie %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		32	57	11	1057
Płeć	Mężczyźni	39	53	8	499
	Kobiety	25	60	15	558
Wiek	18-24 lata	32	62	6	139
	25-34	35	55	10	191
	35-44	24	65	11	155
	45-54	24	63	13	171
	55-64	39	50	11	194
	65 lat i więcej	34	49	17	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	58	14	403
	Miasto do 20 tys.	29	63	7	147
	20-100 tys.	36	50	14	202
	101-500 tys.	36	54	10	173
	501 tys. i więcej mieszk.	35	57	8	132
Wykształcenie	Podstawowe	22	57	21	244
	Zasadnicze zawodowe	33	57	11	258
	Średnie	28	62	10	361
	Wyższe	49	47	4	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	49	7	93
	Średni personel, technicy	42	51	7	45
	Pracownicy adm.-biurowi	28	56	16	70
	Pracownicy usług	29	61	9	75
	Robotnicy wykwalifikowani	28	66	6	126
	Robotnicy niewykwalifik.	36	53	11	52
	Rolnicy	21	58	21	55
	Pracujący na własny rach.	39	51	9	37
Bierni zawodowo	Renciści	27	54	19	74
	Emeryci	36	51	14	253
	Uczniowie i studenci	22	68	10	75
	Bezrobotni	27	65	8	62
	Gospodynie domowe i inni	24	58	19	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	34	57	8	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	58	6	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	35	58	8	241
	prywatnym gosp. rolnym	18	63	20	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	23	67	11	135
	501-750	24	60	16	131
	751-1000	33	54	13	174
	1001-1500	35	56	10	171
	Powyżej 1500 zł	49	45	7	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	24	65	12	167
	Średnie	27	59	14	455
	Dobre	39	51	9	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	49	20	50
	Raz w tygodniu	26	61	13	491
	1-2 razy w miesiącu	37	50	13	143
	Kilka razy w roku	35	55	11	235
	W ogóle nie uczestniczy	39	54	7	138
Poglądy polityczne	Lewica	43	52	6	179
	Centrum	31	62	7	341
	Prawica	35	54	11	301
	Trudno powiedzieć	20	55	25	236

Tabela 7

		Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że pogłębianie integracji w ramach Unii Europejskiej jest korzystne dla Polski?			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		62	20	18	1056
Płeć	Mężczyźni	69	19	12	499
	Kobiety	57	21	23	558
Wiek	18-24 lata	74	18	8	139
	25-34	70	20	10	190
	35-44	62	23	15	155
	45-54	57	21	21	171
	55-64	65	15	19	194
	65 lat i więcej	51	21	29	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	21	22	403
	Miasto do 20 tys.	64	24	11	147
	20-100 tys.	63	18	19	202
	101-500 tys.	65	19	16	173
	501 tys. i więcej mieszk.	75	12	13	132
Wykształcenie	Podstawowe	49	22	29	244
	Zasadnicze zawodowe	57	26	17	258
	Średnie	65	17	17	361
	Wyższe	82	12	6	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	11	9	93
	Średni personel, technicy	66	25	10	45
	Pracownicy adm.-biurowi	67	15	18	70
	Pracownicy usług	61	25	14	75
	Robotnicy wykwalifikowani	69	20	11	126
	Robotnicy niewykwalifik.	48	29	24	52
	Rolnicy	50	21	28	55
Pracujący na własny rach.	65	27	8	37	
Bierni zawodowo	Renciści	47	27	26	74
	Emeryci	56	19	25	253
	Uczniowie i studenci	81	10	8	75
	Bezrobotni	63	22	15	61
	Gospodynie domowe i inni	64	16	21	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	70	18	12	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	64	25	11	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	20	11	241
	prywatnym gosp. rolnym	49	22	29	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	48	29	23	135
	501-750	58	19	23	131
	751-1000	66	17	17	174
	1001-1500	64	20	16	171
	Powyżej 1500 zł	77	13	9	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	27	26	167
	Średnie	58	20	21	454
	Dobre	73	16	11	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	24	27	50
	Raz w tygodniu	59	21	20	490
	1-2 razy w miesiącu	61	21	18	143
	Kilka razy w roku	72	13	14	235
	W ogóle nie uczestniczy	64	24	12	138
Poglądy polityczne	Lewica	76	13	11	178
	Centrum	66	24	10	341
	Prawica	66	20	14	301
	Trudno powiedzieć	43	19	38	236

Tabela 8

		Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że pogłębienie integracji będzie oznaczać dominację Niemiec w Europie?			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		48	33	19	1057
Płeć	Mężczyźni	49	38	13	499
	Kobiety	47	28	24	558
Wiek	18-24 lata	42	46	12	139
	25-34	50	34	15	191
	35-44	49	36	15	155
	45-54	50	29	21	171
	55-64	52	32	17	194
	65 lat i więcej	45	24	31	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	50	27	23	403
	Miasto do 20 tys.	51	31	17	147
	20-100 tys.	44	36	20	202
	101-500 tys.	48	34	18	173
	501 tys. i więcej mieszk.	47	45	8	132
Wykształcenie	Podstawowe	47	19	34	244
	Zasadnicze zawodowe	53	25	22	258
	Średnie	50	36	13	361
	Wyższe	41	52	7	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	56	6	93
	Średni personel, technicy	49	45	7	45
	Pracownicy adm.-biurowi	47	33	19	70
	Pracownicy usług	42	40	18	75
	Robotnicy wykwalifikowani	53	40	7	126
	Robotnicy niewykwalifik.	50	21	29	52
	Rolnicy	61	21	18	55
	Pracujący na własny rach.	50	38	12	37
Bierni zawodowo	Renciści	47	27	26	74
	Emeryci	50	22	28	253
	Uczniowie i studenci	38	46	16	75
	Bezrobotni	57	27	16	62
	Gospodynie domowe i inni	45	14	41	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	46	42	12	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	40	11	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	48	41	12	241
	prywatnym gosp. rolnym	63	22	14	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	53	30	17	135
	501-750	50	31	20	131
	751-1000	50	25	25	174
	1001-1500	58	27	15	171
	Powyżej 1500 zł	40	52	8	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	62	18	20	167
	Średnie	48	29	24	455
	Dobre	44	42	14	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	16	30	50
	Raz w tygodniu	50	30	20	491
	1-2 razy w miesiącu	49	33	19	143
	Kilka razy w roku	44	38	18	235
	W ogóle nie uczestniczy	46	40	14	138
Poglądy polityczne	Lewica	44	44	13	179
	Centrum	56	31	13	341
	Prawica	52	34	14	301
	Trudno powiedzieć	36	25	39	236

Tabela 9

		Często mówi się o Europie dwóch lub nawet kilku prędkości, o państwach, które ściślej ze sobą współpracują i takich, które są ze sobą luźniej powiązane. Czy w interesie Polski leży:				Liczba osób
		przynależność do grupy państw jak najściślej ze sobą współpracujących	pozostanie wśród państw luźniej ze sobą współpracujących	wystąpienie z Unii Europejskiej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		44	34	5	17	1057
Płeć	Mężczyźni	52	30	7	11	499
	Kobiety	37	37	4	22	558
Wiek	18-24 lata	40	43	4	13	139
	25-34	46	36	9	10	191
	35-44	47	36	4	14	155
	45-54	40	30	7	23	171
	55-64	49	32	6	13	194
	65 lat i więcej	41	28	3	28	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	32	8	22	403
	Miasto do 20 tys.	45	40	3	12	147
	20-100 tys.	45	32	4	19	202
	101-500 tys.	51	33	5	12	173
	501 tys. i więcej mieszk.	49	36	5	10	132
Wykształcenie	Podstawowe	35	28	4	33	244
	Zasadnicze zawodowe	36	40	10	15	258
	Średnie	46	36	4	14	361
	Wyższe	62	28	4	6	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	60	29	5	7	93
	Średni personel, technicy	53	36	2	9	45
	Pracownicy adm.-biurowi	46	42	1	11	70
	Pracownicy usług	43	36	2	19	75
	Robotnicy wykwalifikowani	54	27	10	9	126
	Robotnicy niewykwalifik.	28	52	7	13	52
	Rolnicy	31	26	13	30	55
	Pracujący na własny rach.	42	35	7	16	37
Bierni zawodowo	Renciści	31	35	3	31	74
	Emeryci	43	29	5	22	253
	Uczniowie i studenci	41	42	1	16	75
	Bezrobotni	44	39	8	9	62
	Gospodynie domowe i inni	36	32	6	25	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	35	3	12	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	54	28	10	8	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	37	6	10	241
	prywatnym gosp. rolnym	32	28	14	26	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	28	39	12	22	135
	501-750	40	36	3	21	131
	751-1000	40	36	3	20	174
	1001-1500	47	32	7	14	171
	Powyżej 1500 zł	62	30	2	5	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	39	10	18	167
	Średnie	37	35	5	23	455
	Dobre	55	31	4	10	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	27	37	10	26	50
	Raz w tygodniu	38	37	5	20	491
	1-2 razy w miesiącu	40	37	6	18	143
	Kilka razy w roku	51	32	5	12	235
	W ogóle nie uczestniczy	62	21	8	9	138
Poglądy polityczne	Lewica	55	29	7	9	179
	Centrum	46	41	5	8	341
	Prawica	49	33	6	12	301
	Trudno powiedzieć	26	28	5	42	236

Tabela 10

		W jakim kierunku powinna, Pana(i) zdaniem, rozwijać się Unia Europejska? Czy Unia Europejska powinna zmierzać raczej:			Liczba osób
		w kierunku państwa federalnego, w rodzaju Stanów Zjednoczonych	w kierunku związku jak najbardziej niezależnych państw	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		23	60	17	1058
Płeć	Mężczyźni	29	58	13	499
	Kobiety	17	63	20	559
Wiek	18-24 lata	28	62	10	139
	25-34	25	63	12	191
	35-44	26	64	10	155
	45-54	16	66	18	171
	55-64	23	61	17	195
	65 lat i więcej	19	52	28	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	63	19	404
	Miasto do 20 tys.	24	62	14	147
	20-100 tys.	24	61	16	202
	101-500 tys.	27	54	19	173
	501 tys. i więcej mieszk.	28	63	9	132
Wykształcenie	Podstawowe	18	53	29	244
	Zasadnicze zawodowe	18	68	14	259
	Średnie	22	65	13	361
	Wyższe	36	54	9	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	33	59	8	93
	Średni personel, technicy	35	58	7	45
	Pracownicy adm.-biurowi	25	65	10	70
	Pracownicy usług	21	67	13	75
	Robotnicy wykwalifikowani	32	60	8	126
	Robotnicy niewykwalifik.	19	65	17	52
	Rolnicy	18	65	16	55
	Pracujący na własny rach.	25	56	19	37
Bierni zawodowo	Renciści	11	69	20	74
	Emeryci	20	53	27	253
	Uczniowie i studenci	23	62	15	75
	Bezrobotni	17	72	11	62
	Gospodynie domowe i inni	13	63	24	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	68	6	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	34	52	14	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	62	10	241
	prywatnym gosp. rolnym	13	73	14	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	15	68	17	136
	501-750	20	61	19	131
	751-1000	17	65	17	174
	1001-1500	28	58	14	171
	Powyżej 1500 zł	32	55	13	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	65	21	167
	Średnie	22	60	19	455
	Dobre	27	61	12	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	15	56	28	50
	Raz w tygodniu	17	62	21	492
	1-2 razy w miesiącu	18	68	15	143
	Kilka razy w roku	31	60	9	235
	W ogóle nie uczestniczy	36	53	11	138
Poglądy polityczne	Lewica	33	58	10	179
	Centrum	25	68	7	342
	Prawica	22	63	14	301
	Trudno powiedzieć	12	51	37	236

Tabela 11

		Czy zgodził(a)by się Pan(i) na zastąpienie polskiego pieniądza (złotego) wspólnym dla wielu państw UE europejskim pieniądzem – euro?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		32	60	8	1057
Płeć	Mężczyźni	41	53	6	499
	Kobiety	25	66	10	558
Wiek	18-24 lata	33	61	6	139
	25-34	33	63	4	191
	35-44	35	58	7	155
	45-54	30	62	8	171
	55-64	39	54	8	194
	65 lat i więcej	25	62	13	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	62	9	403
	Miasto do 20 tys.	31	63	7	147
	20-100 tys.	32	59	9	202
	101-500 tys.	37	57	6	173
	501 tys. i więcej mieszk.	39	55	6	132
Wykształcenie	Podstawowe	18	69	13	244
	Zasadnicze zawodowe	31	62	7	258
	Średnie	32	60	8	361
	Wyższe	53	45	2	194
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	38	6	93
	Średni personel, technicy	28	64	8	45
	Pracownicy adm.-biurowi	34	59	7	70
	Pracownicy usług	29	69	1	75
	Robotnicy wykwalifikowani	38	60	3	126
	Robotnicy niewykwalifik.	39	55	6	52
	Rolnicy	17	63	21	55
	Pracujący na własny rach.	45	48	7	37
Bierni zawodowo	Renciści	27	62	11	74
	Emeryci	28	61	11	253
	Uczniowie i studenci	33	62	5	75
	Bezrobotni	20	76	3	62
	Gospodynie domowe i inni	22	63	15	41
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	37	57	6	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	37	58	5	98
	sekt. pryw. poza rolnict.	42	55	4	241
	prywatnym gosp. rolnym	19	62	19	52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	19	73	8	135
	501-750	26	67	7	131
	751-1000	33	59	8	174
	1001-1500	37	55	7	171
	Powyżej 1500 zł	50	44	6	185
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	69	11	167
	Średnie	28	63	9	455
	Dobre	42	53	5	435
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9	70	21	50
	Raz w tygodniu	28	62	10	491
	1-2 razy w miesiącu	37	58	5	143
	Kilka razy w roku	41	55	4	235
	W ogóle nie uczestniczy	37	58	5	138
Poglądy polityczne	Lewica	40	55	5	179
	Centrum	32	63	5	341
	Prawica	38	55	8	301
	Trudno powiedzieć	21	65	14	236